

Anonymizovaná verze

Překlad

C-845/19 - 1

Věc C-845/19

Řízení o předběžné otázce

Datum doručení:

19. listopadu 2019

Předkládající soud:

Apelativen sad Varna (Bulharsko)

Datum předkládacího rozhodnutí:

7. listopadu 2019

Úřad obžaloby:

Okražná prokuratura Varna

Odsouzený

DR

APELATIVEN SAD

Varna

[*omissis*]

**ŽÁDOST O ROZHODNUTÍ O PŘEDBĚŽNÉ OTÁZCE
PŘEDLOŽENÁ SOUDNÍMU DVORU EVROPSKÉ UNIE**

[*omissis*]

PŘEDKLÁDAJÍCÍ SOUD:

Apelativen sad Varna (Odvolací soud ve Varně), [*omissis*]

ÚČASTNÍCI PŮVODNÍHO ŘÍZENÍ:

Úřad obžaloby: Okražná prokuratura Varna (Okresní státní zastupitelství ve Varně) [omissis].

V odvolacím řízení před předkládajícím soudem je státní zastupitelství zastoupeno státním zástupcem [omissis] Apelativna prokuratura Varna (odvolací státní zastupitelství ve Varně);

Odsouzený: DR [omissis] se v současné době nachází ve vězení ve Varně, v němž vykonává trest odnětí svobody

Obhájce: [omissis]

[omissis]

PŘEDMĚT TRESTNÍHO ŘÍZENÍ A SKUTKOVÉ OKOLNOSTI PŘÍPADU:

- 1) DR byl v pravomocném rozsudku shledán vinným, že dne 21. února 2019 ve Varně sám a společně se dvěma dalšími osobami, TS a NM, jako spolupachateli (kteří byli po dohodě rovněž odsouzeni), přechovával za účelem šíření a bez řádného povolení vysoce nebezpečné omamné látky, konkrétně metamfetamin v celkovém množství 125,61 gramů a v celkové hodnotě 3 140,25 lev, 3,4-methylendioxyethylamfetamin /MDMA/ v celkovém množství 3,20 gramů a v celkové hodnotě 128,00 lev, marihuanu v celkovém množství 2072,30 gramů a v celkové hodnotě 12 433, 80 lev a kokain o hmotnosti 0,03 gramu a v celkové hodnotě 6,60 lev. DR byl odsouzen k trestu odnětí svobody v délce jednoho roku v režimu běžného výkonu a byla mu uložena peněžitá pokuta ve výši 2500 lev. Rozsudek nabyl právní moci dne 28. června 2019.
- 2) Po odsouzení DR podalo státní zastupitelství k Okražen sad Varna (okresní soud ve Varně) žádost podle § 306 odst. 1 č. 1 Nakazatelen procesualen kodeks (trestní řád, dále jen „NPK“) o výběr peněžité částky ve prospěch státu ve výši 4 447,06 lev, konkrétně:
 - Bankovek o nominálních hodnotách: 1 x 50 lev, 1x20 lev, 2x5 lev, celkem 80 lev
 - Mincí: 1x0,10 lev, 1x0,02 lev, celkem 0,12 lev
 - Mincí: 5x0,20 lev, 6x0,10 lev, 3x0,02 lev, 2x0,01 lev, 1x0,05 lev, celkem 1,73 lev
 - Mincí: 5x2 lev, 8x1 lev, 5x0,50 lev, 6x0,02 lev, 17x0,20 lev, 9x0,10 lev, 5x0,05 lev, 4x0,01 lev, celkem 25,21 lev
 - Bankovek o nominálních hodnotách: 24 x 100 lev, 22x50 lev, 37x20 lev, 2x 10 lev, 16x 5 lev, celkem 4 340,00 lev;

- 3) Tyto částky v hotovosti byly zajištěny a zkonfiskovány příslušnými soudními orgány během vyšetřování postupem, který je pro takové případy stanoven, a to konkrétně při prohlídce a konfiskaci v bytě, ve kterém žil odsouzený, jakož i jeho matka a oba jeho prarodiče, a v osobním vozidle, které používal odsouzený, přičemž část tohoto obnosu byla nalezena v malém sáčku, k jehož vlastnictví se odsouzený přiznal.
- 4) Okražen sad Varna projednal tuto žádost na veřejném zasedání. Zúčastnil se jak odsouzený, tak i oba jeho obhájci, jakož i státní zástupce. Na tomto zasedání odsouzený tvrdil, že vlastníkem předmětného obnosu je jeho babička, která vybrala částku z bankovního úvěru. Během řízení byl předložen písemný důkaz, který prokázal, že ED v prosinci roku 2018 vybrala částku ve výši 7 000,06 lev ze svého bankovního účtu.
- 5) ED se nezúčastnila soudního řízení v prvním stupni podle § 306 odst. 1 č. 1 NPK; procesní řád neumožňuje, aby se zúčastnila jako nezávislý účastník. Nebyla vyslechnuta ani jako svědek.
- 6) Soud prvního stupně odmítl žádost o konfiskaci dané částky, protože vycházel z předpokladu, že trestný čin, za který byl DR odsouzen, nebyl trestným činem, který byl spáchán za účelem získání ekonomických výhod. Odůvodnil to tak, že ačkoli v projednávaném případě existují důkazy získané na základě výpovědí svědků, které svědčí o tom, že DR nakládal s omamnými látkami, státní zastupitelství v tomto ohledu nepodalo žádnou žalobu a toto nakládání nebylo zahrnuto do následného odsouzení, takže nebyly splněny požadavky vyplývající z § 53 odst. 2 NK kladené na konfiskaci ve prospěch státu. Tento soud uvedl následující: „... Trestný čin podle první alternativy § 354a odst. 1 NK je činem formální povahy a je dokonán získáním skutečné kontroly nad omamnými látkami. Ve skutečnosti je pro naplnění objektivní skutkové podstaty trestného činu stanoven určitý cíl, avšak pokud nebyl tento cíl uskutečněn a nebyla podána obžaloba pro šíření, nelze vycházet z předpokladu, že v důsledku tohoto trestného činu byl vygenerován hospodářský výnos.“
- 7) Předmětem přezkumu předkládajícího soudu je správnost těchto závěrů Okražen sad Varna. V opravném prostředku Okražené prokuratury Varna se uvádí, že usnesení Okražen sad Varna je protiprávní, jelikož toto usnesení neaplikuje ustanovení § 53 NK „ve světle“ směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/42 o zajišťování a konfiskaci nástrojů a výnosů z trestné činnosti v Evropské unii (Úř. věst. 2014, L 127, s. 39).
- 8) Obhajoba odsouzeného názor úřadu obžaloby nesdílí, ale naopak zdůrazňuje, že konfiskaci podléhá pouze majetková výhoda, která je přímým a bezprostředním důsledkem trestného činu, za který byla dotčená osoba odsouzena.

UPLATŇOVANÉ VNITROSTÁTNÍ PRÁVNÍ PŘEDPISY

9) **Nakazatelen kodex Bulharské republiky (trestní zákon, dále jen „NK“)**

§ 354a. (novelizovaný – DV [Daržaven vestník, Úřední věstník Bulharska], č. 95/1975, pozměněný č. 28/1982, č. 10/1993, č. 62/1997, č. 21/2000, č. 26/2004, č. 75/2006) (1) Kdo bez řádného povolení vyrobí, zpracuje, získá nebo přechovává omamné látky nebo podobné látky s cílem je šířit, anebo kdo šíří omamné látky nebo podobné látky, bude potrestán trestem odnětí svobody v trvání od dvou do osmi let a peněžitým trestem ve výši od pěti tisíc do dvacet tisíc lev, pokud jde o vysoce nebezpečné omamné látky nebo podobné látky, a trestem odnětí svobody v trvání od jednoho roku do šesti let a peněžitým trestem ve výši od dvou tisíc do deseti tisíc lvů, pokud jde o nebezpečné omamné látky nebo podobné látky. Pokud jsou předmětem trestného činu látky používané při výrobě drog nebo přístroje nebo materiály určené pro výrobu omamných látek nebo podobných látek, uloží se trest odnětí svobody v trvání od tří do dvanácti let a peněžitý trest ve výši od dvaceti do sto tisíc lev.

(2) (pozměněný – DV, č. 26/2010) Pokud jde o omamné látky nebo podobné látky ve velkém množství, uloží se trest odnětí svobody v trvání od tří do dvanácti let a peněžitý trest ve výši od deseti tisíc do padesáti tisíc lev. Kdo získá omamné látky nebo podobné látky bez řádného povolení na veřejně přístupném místě nebo je přechovává za účelem jejich šíření a pokud jde o omamné látky nebo podobné látky v obzvlášť velkém množství, nebo pokud byl trestný čin spáchán:

1. osobou, která jedná jménem nebo na základě rozhodnutí zločineckého spolčení;
2. lékařem nebo lékárníkem;
3. vychovatelem, učitelem nebo vedoucím školního zařízení nebo úřední osobou při výkonu služebního úkolu nebo v souvislosti s ním;
4. v kontextu nebezpečné opakované trestné činnosti,

je třeba uložit trest odnětí svobody v trvání od pěti do patnácti let a peněžitý trest ve výši od dvaceti tisíc do sto tisíc lev.

(3) Kdo bez řádného povolení získá nebo přechovává omamné látky nebo podobné látky, bude potrestán následujícím způsobem:

1. pokud jde o vysoce nebezpečné omamné látky nebo podobné látky, trestem odnětí svobody v trvání od jednoho roku do šesti let a peněžitým trestem ve výši od dvou tisíc do deseti tisíc lev,
2. pokud jde o nebezpečné omamné látky nebo podobné látky, trestem odnětí svobody až na pět let a peněžitým trestem ve výši od jednoho tisíce do pěti tisíc lev.

(4) Kdo poruší platné právní předpisy týkající se výroby, pořizování, uchovávání, zúčtování, dodávky, přepravy nebo přechovávání omamných látek, bude potrestán trestem odnětí svobody až na pět let a peněžitým trestem ve výši do pěti tisíc lev, přičemž soud může navíc nařídít odnětí práv podle § 37 odst. 1 bodů 6 a 7.

(5) V méně závažných případech podle odstavců 3 a 4 se uloží peněžitý trest ve výši do tisíce lev.

(6) V případech uvedených v odstavcích 1 až 5 se předmět trestného činu a nástroje použité k jeho spáchání zabaví ve prospěch státu.

10) **§ 53.** (1) Bez ohledu na trestní odpovědnost se zkonfiskují:

a) (doplněný – DV, č. 7/2019) věci, které patří pachateli a byly určeny nebo použity ke spáchání úmyslného trestného činu; pokud jsou tyto věci nedostupné nebo byly zcizeny, nařídí se konfiskace jejich protihodnoty;

b) věci, které patří pachateli a byly předmětem úmyslného trestného činu, pokud to je výslovně uvedeno ve zvláštní části trestního zákona.

(2) (novelizovaný – DV, č. 28/1982) Ve prospěch státu se navíc zabaví:

a) věci, které jsou předmětem trestného činu nebo nástroji použitými k jeho spáchání, jejichž držení je zakázáno, a

b) (pozměněný – DV, č. 7/2019) přímý a nepřímý výnos z trestné činnosti, pokud nemusí být vrácen nebo uveden do původního stavu; pokud je tento výnos nedostupný nebo byly zcizen, nařídí se konfiskace jeho protihodnoty.

(3) (novelizovaný – DV, č. 7/2019) Pro účely odstavce 2 písmene b):

1. přímý výnos znamená každý hospodářský prospěch, který vznikl jako bezprostřední důsledek trestného činu;

2. nepřímý výnos znamená každý hospodářský prospěch, který vznikl jako výsledek nakládání s přímým výnosem, jakož i jakýkoli majetek, který byl získán následnou úplnou nebo částečnou přeměnou přímého výnosu, a to i pokud byl tento majetek smíšen s majetkem nabytým zákonným způsobem; konfiskaci podléhá majetek až do výše hodnoty přímého výnosu spolu s majetkovými výnosy, které jsou bezprostředně spojeny s nakládáním nebo přeměnou přímého výnosu a se zařazením přímého výnosu do majetku.

Nakazatelný procesualen kodex Bulharské republiky

11) § 306 (1) O následujících otázkách může soud rozhodnout i usnesením:

1. o uložení souhrnného trestu podle § 25 a §27, jakož i o použití § 53 Nakazatelného kodexu;

2. (doplňený – DV, č. 27/2009, účinný od 1. června 2009, pozmeněný č. 13/2017, účinný od 7. února 2017) o podmínkách na začátku výkonu trestu odnětí svobody, pokud součástí rozsudku není odpovídající rozhodnutí;

3. (doplňený – DV, č. 32/2010, účinný od 28. května 2010) o naplnění znaků vyplývajících z § 68, § 69, § 69a a § 70 odst. 7 Nakazatelen kodex, jakož i o trestu, který musí obžalovaný odpykat; soud prvního stupně, který rozhodl o podmíněném odkladu výkonu trestu odnětí svobody, rozhoduje o použití § 68 odst. 3 Nakazatelen kodex, Okražen sad, který nařídil předčasné podmíněné propuštění z výkonu trestu, o použití § 70 odst. 7 první věty druhé alternativy Nakazatelen kodex;

4. o věcných důkazech a nákladech řízení.

(2) V případech uvedených v bodech 1 až 3 odstavce 1 soud rozhoduje na veřejném jednání po předvolání odsouzeného.

(3) Usnesení vydané podle bodů 1 až 3 odstavce 1 lze napadnout v souladu s procesními právními předpisy obsaženými v kapitole 21, usnesení podle bodu 4 odstavce 1 lze napadnout podle procesních právních předpisů obsažených v kapitole 22.

UPLATŇOVANÉ UNIJNÍ PRÁVNÍ PŘEDPISY

- 12) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/42 o zajišťování a konfiskaci nástrojů a výnosů z trestné činnosti v Evropské unii

Bod 11 odůvodnění: Je třeba vyjasnit stávající pojem výnosů z trestné činnosti tak, aby kromě přímých výnosů z trestné činnosti zahrnoval i všechny nepřímé užítky, včetně následných reinvestic či přeměněných přímých výnosů. Výnosy z trestné činnosti tak mohou zahrnovat jakýkoli majetek, včetně majetku, který byl zcela nebo zčásti přeměněn na jiný majetek, nebo pokud byl smíšen s majetkem nabytým zákonným způsobem, až do výše odhadované hodnoty smíšených výnosů. Výnosy z trestné činnosti mohou rovněž zahrnovat příjmy nebo jiný užitek pocházející z výnosů z trestné činnosti nebo z majetku, na něž byly takové výnosy přeměněny nebo s nímž byly smíšeny.

Bod 20 odůvodnění: Při rozhodování o tom, zda je možné, aby určitý trestný čin vedl k ekonomickému prospěchu, mohou členské státy zohlednit způsob provedení, například pokud je podmínkou trestného činu to, že byl spáchán v rámci organizovaného trestného činu nebo s úmyslem vytvářet pravidelný výnos z trestných činů. Obecně by tím však neměla být dotčena možnost přistoupit k rozšíření konfiskaci.

Bod 33 odůvodnění: Tato směrnice výrazně zasahuje do práv osob, a to nejen podezřelých či obviněných osob, ale i třetích osob, jež nejsou trestně stíhány. Je proto nezbytné stanovit zvláštní záruky a opravné prostředky na ochranu

základních práv dotčených osob při provádění této směrnice. To zahrnuje právo třetích osob být slyšen, pokud tvrdí, že jsou vlastníkem dotyčného majetku, nebo že mají jiná majetková práva („věcná práva“, „ius in re“), jako je poživací právo (usufructus).

13) Článek 2

Pro účely této směrnice se rozumí:

1) „výnosy“ všechny ekonomické výhody pocházející přímo či nepřímo z trestného činu; může se jednat o majetek v jakékoli podobě, který zahrnuje všechny následné reinvestice nebo přeměnu přímých výnosů a všechny ocenitelný užitek;

Listina základních práv Evropské unie

- 14) Článek 17 odst. 1. Každý má právo vlastnit zákonně nabytý majetek, užívat jej, nakládat s ním a odkazovat jej. Nikdo nesmí být zbaven svého majetku s výjimkou veřejného zájmu, v případech a za podmínek, které stanoví zákon, a při poskytnutí spravedlivé náhrady v přiměřené lhůtě. Užívání majetku může rovněž být upraveno zákonem v míře nezbytné z hlediska obecného zájmu.
- 15) Článek 47. Každý, jehož práva a svobody zaručené právem Unie byly porušeny, má za podmínek stanovených tímto článkem právo na účinné prostředky nápravy před soudem. Každý má právo, aby jeho věc byla spravedlivě, veřejně a v přiměřené lhůtě projednána nezávislým a nestranným soudem, předem zřízeným zákonem. Každému musí být umožněno poradit se, být obhajován a být zastupován.

NEZBYTNOST PŘEDLOŽENÍ ŽÁDOSTI O ROZHODNUTÍ O PŘEDBĚŽNÉ OTÁZCE

- 16) Základní spor v původním řízení se týká otázky, zda peněžité částky zajištěné v bytě odsouzeného představují hospodářský výnos dosažený trestným činem podle § 354a odst. 1 NK. Zákonem, kterým byl změněn a doplněn Nakazatelen kodex (DV, č. 7/2019), byly zavedeny požadavky vyplývající ze směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/42/EU ze dne 3. dubna 2014 o zajišťování a konfiskaci nástrojů a výnosů z trestné činnosti v Evropské unii (Úř. věst. 2014, L 127, s. 39 a oprava Úř. věst. 2014, L 138, s. 114). Vzhledem k této skutečnosti jsou vnitrostátní soudy povinny používat své vnitrostátní právní předpisy v souladu se zásadou procesní autonomie.
- 17) Předkládající soud má ovšem zato, že toto provedení není úplné a přesné, neboť ustanovení § 53 NK na rozdíl od článku 2 odst. 1 směrnice vůbec neumožňuje konfiskaci „ekonomické výhody pocházející [...] nepřímo z trestného činu“. Je tomu tak proto, že bulharský zákonodárce definuje jako „přímý prospěch“

jakýkoli hospodářský užitek, který vznikne jako bezprostřední důsledek trestného činu, a jako „nepřímý prospěch“ naopak každý hospodářský užitek, který vyplývá z nakládání s přímým prospěchem nebo z jeho následné úplné či částečné přeměny.

- 18) Vnitrostátnímu soudu není známa závazná vnitrostátní judikatura týkající se této otázky, přičemž je třeba vzít v úvahu, že § 53 NK je v nyní platném znění používán poměrně krátce.
- 19) Předkládající soud má současně pochybnosti o tom, zda smí použít směrnici a vykládat vnitrostátní právo z hlediska směrnice, jelikož v projednávaném případě chybí při spáchání trestného činu přeshraniční prvek, škoda na majetku vznikla v plném rozsahu na území Bulharské republiky a spadá pod kontrolu bulharských justičních orgánů. Na první pohled se jedná o „vnitrostátní situaci“.
- 20) Na druhé straně cíl směrnice spočívá ve sblížení právních předpisů členských států v oblasti zajišťování a konfiskace a [v důsledku toho] posilování vzájemné důvěry a účinné přeshraniční spolupráce. Proto musí vnitrostátní soud k tomu, aby mohl správně rozhodnout projednávaný spor, nejprve zjistit, zda lze směrnici v tomto konkrétním případě použít.
- 21) V případě kladné odpovědi na tuto otázku bude nezbytné vyložit pojem „ekonomická výhoda pocházející [...] nepřímo z trestného činu“ obsažený v článku 2 odst. 1 směrnice, jak ho chápal evropský zákonodárce, aby předkládající soud mohl splnit povinnost vykládat vnitrostátní právo v souladu s unijním právem. Ze znění ustanovení čl. 2 odst. 1 směrnice není zřejmé, zda se rozlišuje mezi nepřímými výnosy na straně jedné a přeměněnými přímými výnosy na straně druhé nebo zda jsou oba tyto pojmy totožné. Odkazy obsažené v bodě 11 odůvodnění směrnice na tuto otázku neposkytují jasnou a jednoznačnou odpověď. Bulharský zákonodárce si zvolil druhou možnost a vycházel z předpokladu, že v případě nepřímých výnosů se jedná o přeměněné výnosy.
- 22) Použitelnost směrnice by byla podmínkou použitelnosti Listiny základních práv Evropské unie a zvláště článku 47 Listiny v situaci, jako je projednávaná situace, v níž se tvrdí, že majetkový výnos, který lze eventuálně zabavit, patří třetí osobě.

23) PŘEDBĚŽNÉ OTÁZKY

1. Lze použít směrnici Evropského parlamentu a Rady 2014/42/EU ze dne 3. dubna 2014 o zajišťování a konfiskaci nástrojů a výnosů z trestné činnosti v Evropské unii (Úř. věst. 2014, L 127, s. 39 a oprava Úř. věst. 2014, L 138, s. 114) a Listinu základních práv Evropské unie v souvislosti s trestným činem, který spočívá v přechovávání omamných látek za účelem jejich šíření a který spáchal bulharský občan na území Bulharské republiky, pokud byl i eventuální hospodářský výnos dosažen v Bulharské republice a nachází se na jejím území?

2. V případě kladné odpovědi na první otázku: Jak má být vykládán pojem „ekonomická výhoda pocházející [...] nepřímo z trestného činu“ ve smyslu čl. 2 odst. 1 směrnice a může peněžitá částka, která byla zajištěna a zkonfiskována v bytě, ve kterém bydlí odsouzený se svou rodinou, a v osobním motorovém vozidle, které odsouzený řídí, představovat takový výnos?
3. Má být článek 2 směrnice vykládán tak, že brání právní úpravě, jako je právní úprava obsažená v § 53 odst. 2 NK Bulharské republiky, která nestanoví konfiskaci „ekonomické výhody pocházející [...] nepřímo z trestného činu“?
4. Má být článek 47 Listiny základních práv Evropské unie vykládán v tom smyslu, že brání vnitrostátní právní úpravě, jako je právní úprava obsažená v § 306 odst. 1 bodě 1 NPK Bulharské republiky, která umožňuje zkonfiskovat ve prospěch státu peněžitou částku, která údajně patří jiné osobě než pachateli, aniž má tato třetí osoba možnost být účastníkem řízení a získat přímý přístup k soudům?

[omissis]

PRACOVNÍ DOKUMENT